

כתיב מדלג ובגבעות מקפץ. הנה פסוק זה נאמר על יציאת מצרים שהיה הגאולה בדלוג מארבע מאות שנה לרדף שנה כמ"ש במדרש שיר השירים בפסוק זה. ולהבין כל זה הנה אנו אומרים בהגדה מצה זו שאנו אוכלים על שום מה ע"ש שלא הספיק בצקת של אבותינו להחמיץ עד שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקב"ה וגאלם. והנה לכאורה אין זה טעם מספיק כי ענין התגלות זו שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים היה אחר חצות. כמ"ש ויהי בחצי הלילה כו'. ואכילת מצה שאנו אוכלים (וכן בפסח מצרים) צריך להיות קודם חצות דייקא כמ"ד שהפסח אינו נאכל אלא עד חצות ובפסח נאמר על מצות ומרורים וגו'. ולהבין כ"ז הנה ארו"ל עד שלא נברא העולם היה הוא ושמנו בלבד. דהנה חיות כל העולמות שנמשך ממנו ית' אינו אלא בחינת אור וזו בלבד ממנו ית'. כמו ע"מ זיו השמש או זיו הנר שאינו נוגע אל העצם כלל. והראיה שאף אם יש מסך מפסיק באופן שאין הזיו יכול להתפשט מ"מ אין בהעצם שום שינוי. כמ"כ למעלה כח אלקי המחיה כל העולמות נק' בשם אור שאינו נוגע לעצמותו ית' כלל ואינו פועל בו שום שינוי כמ"ש אני ה' לא שנית ואתה הוא קודם שנברא העולם כו'. ונק' גם כן בחינת שם וכמ"ש יהללו את שם כו'. וכמו ע"מ האדם כשהוא בפ"ע אינו צריך לשם כלל רק לזולתו שיקראו אותו בשמו ואינו נוגע לעצמותו כלל. כן הוא בחינת כח האלקי המחיה כל העולמות הוא רק בחינת שם בלבד ואינו נוגע לעצמותו כלל. ונק' בחינת מלך. כמו למשל המלך על מדינתו שאין עצמותו ומהותו נתפס ומתפשט במדינה כולה רק שמו לבדו שנקרא מלך עליהם. כמ"כ למעלה מה שאלקות מחיה כל העולמות הוא רק בחי' מלכות שבמה שהוא מלך עליהם מחיה ומהוה אותם דהיינו שמו יתברך בלבד אבל מהותו ועצמותו ית' אינו בגדר המשכה והתגלות כי הוא לבדו מרום וקדוש כו' אתה הוא עד שלא נברא העולם כו'. והנה בנוסחא הישנה ה' כתוב אתה הוא עד שלא בראת ועתה הוא הנוסחא עד שלא נברא כו'. והעיקר הוא בנוסחא זו כי כן הוא לשון הפסוק יהללו את שם כו' כי הוא צוה ונבראו כו'. וההפרש בין בראת לנברא הוא כי בראת משמע שהעצמות נמשך ג"כ בבחינה זו כמו ע"מ האדם כשחושב ומעיין באיזה דבר אזי עצמותו ג"כ נמשך במחשבה זו שאינו חושב דבר אחר. אבל אצלו ית' הוא אינו כן שאינו נוגע לעצמותו כלל רק דרך זיו והארה בעלמא והרי הוא כאילו נברא ממילא כי אינו פועל שום שינוי ח"י בעצמותו כלל. ולכן נכון הוא זאת הנוסחא עד שלא נברא כו' (וכמ"ש השליה בהקדמה דף ג' ע"ב). וכמו זיו השמש מן השמש שאין שייך לומר שהשמש מאיר זיוו רק שנמשך ממילא הזיו מן השמש. וכמ"כ למעלה כשעלה ברצונו יתברך שמו לברוא את העולם האציל והמשך מבחי' אורו ית' שאינו נוגע לעצמותו ב"ה כלל רק דרך זיו והארה בעלמא והארה זו היא מקור חיות והתהוות כל העולמות והרי הוא רק כאילו צוה ונבראו ממילא שאין להם ערך ויחוס כלל אליו יתברך. וזהו מלכותך מלכות כל עולמים כי יש ב' בחינות היינו בחי' מלכותך ובחינת מלכות כל עולמים. פ"י מלכות כל עולמים היינו מה שמחיה כל עולמים והוא בחי' מלכותו לבד כו'. ויש כמה עולמות ב"ע, כי הנה כתיב כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו. בראתיו היינו בחי' בריאה והיינו בחי' הנשמות שהמה בחי' בריאה כי בריאה הוא יש מאין ממש וכמו למשל המחשבה הוא בחי' בריאה שהוא יש מאין ממש כי קודם שחושב לא היו האותיות כלל, ואח"כ בבחי' מחשבה הם האותיות. וכמ"כ נשמות ישראל עלו במחשבה כו'. ולכן נק' בחי' בריאה. יצרתיו הוא עולם המלאכים שהמה בחי' יצירה כי המה בחינת דיבור בדבר ה' שמים נעשו וברוח פיו כו'. וכמו הדיבור שנמשך מהמחשבה כי מה

שהאדם חושב הוא מדבר ואינו בחי' יש מאין רק בחי' מה שהיה בתחלה בהעלם המחשבה ועתה הוא בגלוי ב רק בחינת חומר וצורה חומר הוא ההעלם כח היולי הגילוי ולכן נקרא בשם יצירה כו' [כמ"ש מה במ"א בדיה בלק ובדיה שונה ישראל], אף עשיתיו היינו בחינת עולם העי ומזלות כו'. וכל העולמות הנ"ל אינם מקבלים חיותם ו שם בלבד כל הנקרא בשמי כו'. וזהו הכל בחינת מלכות אבל בחינת מלכותך הוא כמו שבחינת מל' הוא בטל בע ע"מ זיו השמש הכלול בשמש עצמו שאינו נראה שם כן בטל בעצמותו ואין אורו וזיוו ניכר ונראה רק על הארץ קודם שנברא העולם ה"י הוא ושמנו בלבד דהיינו שהי בעצמותו [וע"מ] בד"ה תקעו בחודש הזה ובדיה שיר השיר ע"פ שחורה אני ונאווה. וזהו ג"כ ענין נגלה עליהם המלכים הקדוש ב"ה כו'. מלך היינו בחינת מלכותי כ שמחי' כ"ע בחינת זיו ושם לבד כו' ובחינת מלך מלך היינו בחינת מלכותך כמו שנכלל בבחינת עצמותו הוא ו [ועיני] בפרדס בעה"כ ערך מלך והיותר מתיישב אצלו וזה היה נגלה עליהם או בחי' מלכותך שלמעלה מן הו שהוא בחינת מהותו ועצמותו כו'. וזהו כי אז היה יצו כי ענין מצרים הוא בחינת מיצר וגבול כמו עולם הגשמי מהלך ת"ק שנה ואף עולם המלאכים הוא בחינת גבול וזו לך משתחווים בחינת יש כו'. וגם עולם הנשמות המה בו כי כל צדיק נכוה מחופתו של חבירו ממילא הם בחינת גבול להשגתו וכשנגלה עליהם מלך מלכי המלכים כו' בחינת לבד שלמעלה מההשתלשלות העולמות בחי' מהותו ועצמו יציאת מצרים כו'. [וע"מ] מענין בחינות מצרים ויציאת מצ בחדש השלישי לצאת בני מאמצ ובדיה אני הרי אלק הוצאתי אתכם מארץ מצרים ס"פ שלח]:

ב והנה כדי שיהי בחי' גילוי זה היו צריכים לאכול מ מצה הוא ע"ד שארו"ל (ברכות ד"ם סע"א) אי יודע לקרות אבא ואימא עד שיטעום טעם דגן הנה יש בבח שעל ידו יוכל התינוק להכיר אביו ואמו, כמ"כ ע"י בחי' מצה אלקות בחי' מהותו ועצמותו דע את אלקי אביך לשון הכרו כו'. והנה יש ב' בחי' מצה א' שהי' קודם חצות וזו צריכה שמו את המצות כו'. והב' שהוא בחי' עד שנגלה כו"ש שם נאמר לא הס של אבותינו כו' שאינה באה לידי חימוץ כלל. וצריך להבין ענין חמץ הוא בחי' הגבהה וההתנשאות ויש בו טעם. ומצה הוא בה גובה והתנשאות כלל ואין בה טעם כלל. כמארז"ל בלע וכמ"כ בעבודה ענין מצה הוא בחי' ביטול בטל רצונך כו' וזו מצה הראשונה שאכלו קודם חצות היינו אתעדלית בחי' בטל בחי' אתכפייא כו' [וע"מ] שמה זה ב' ויקהל בד"ה קחו מאתכם תר להיות בחי' גסות הקליפה אם תגביה כנשר כו' וכידוע שבחי' ג אבי אבות הטומאה שהוא מקור כל התאוות כו' ולכן בבחי' בו ממילא היא בחי' אתכפייא וכמ"ש ובקרת הרע כו'. וזהו ע"י ב גם מלשון מצה ומריבה שהיא מלחמה גדולה לבטל היש כו'. מצה זו היה ג"כ בחי' מרור על מצות ומרורים יאכלוהו כי בו זו בחי' בטל רצונך לא היו יכולים לבוא אליו כ"א ע"י בחי' מר מרירות כו'. דהנה כפי סדור הקערה הוא מרור באמצע האמצעי ולכאורה הי' צריך להיות המרור בקו שמאל כי גבורות כו' [כמבואר בסש"ב בפ"לא וכמ"ש ג"כ (לקמן) בפ' במד ידבר כו' מענין הג' לויים. מררי הוא בחי' המרירות כו' ע

שו"ה שום שינוי ח"י: בבדך 4: ח"י שום שינוי.
 ע"י בהוספת.

שו"ה כו' — שמו"ר בבדך 4: שימור.
 שו"ה גבורות — לקמן: בכתי' מהדורא קמא מהלקיטת נמצא מאמר זה בפ' צו בן 4 ע"י בהוספת.